

Andro Mänd: eestlaste suhtumine lähimineviku arhitektuuri on masendav

Eesti Arhitektide Liidu president Andro Mänd leiab, et eestlaste suhtumine lähimineviku arhitektuuri on kurb ja masendav. Meil on tegelikult maailma mõistes väga unikaalseid ja ägedaid asju, leiab ta.

Mänd naeris Klassikaraadio saates "Delta", et lühidalt öeldes tegeleb arhitektide liit kõigega. Järjepidevalt üle saja aasta tegutsenud liit on Mäni sõnul aja jooksul erinevaid rolle kandnud – esimese vabariigi algusaastatel oli see rohkem härrasmeeste klubi, kus kohtuti ja infot vahetati, nõukogude perioodil meenutas liit ametiühingut. Täna sel päeval on arhitektide liit Mäni sõnul heas mõttes ühiskonna valvekoer. "Eesti riigis ei ole endiselt loodud institutsiooni, mis kaitseks avalikku huvi, kui me peame silmas elukeskkonda, mis meie ümber on. Oleme aastaid rääkinud, et Lääne-Euroopas on riigiarhitektide institutsioon, mille ülesanne ongi avaliku huvi kaitsmine, pikaajalise arengu ja visiooni loomine, Eestis me ei ole veel sinna jõudnud. Eestis võttis praegune valitsus eelmisel aastal vastu otsuse MARU (maa- ja ruumiameti) loomise osas, mis peaks mingil määral seda tühimikku täitma. Samas ma ei oleks ülemäära optimistlik, sest praeguse kava järgi see plaanitav spetsialistide hulk, mis sinna ametisse peaks minema, on kaduvväike, et riiki tervikuna hallata ja omavalitsustele tuge pakkuda," sõnas Andro Mänd, kelle sõnul aitab arhitektide liit tühimikku täita.

"Nõustame kohalikke omavalitsusi, ka erasektorit, viime läbi avalikke võistluseid. Eelmine aasta käis meilt läbi 30 avalikku arhitektuurivõistlust, mis tähendab, et põhimõtteliselt iga kahe nädala tagant läheb üks võistlus välja. Siis on seadusandlus – kõik need seadused, mis vähegi ehitusplaneerimist puudutavad, saadetakse ministriumite poolt meile tagasiside andmiseks. Ja siis ka oma liikmete koolitamine, konverentsid, seminarid. See palett on väga kirju, millega liit igapäevaselt tegeleb," selgitas ta. Mis puudutab arhitektide kuulamist, näeb Mänd tulevikku optimistlikuna. "Maailm ei ole tegelikult nii mustvalge. Eestis on väga häid arendajaid, eesrindlikke poliitikuid ja ametnikke," kiitis ta ning nentis, et head asjad ei ületa tihti uudiskünnist. "Väga palju asju läheb Eestis väga hästi. Tavaliselt kui meediasse asi jõuab, on asjad juba enne pikka aega laagerdunud ja lõpuks

kultuur.err.ee

Rahvusoper Estonia
Estonia teater
Teater

viskab kaane pealt ja see asi jõuab meediasse."

Rahvusoper Estonia juurdeehitus

Rääkides rahvusoper Estonia juurdeehitusest, märkis Mänd, et ühes õigusriigis ei peaks asjad nii käima, nagu sellega hetkel käinud on. Ta tõi välja, et liidu jaoks on probleemne ühe kultuurivaldkonna eelistamine teistele. "Ei saa olla, et üks on A ja O ning teine peab kannatama," rõhutas ta.

Näiteks on Mäni sõnul probleemne riigikogu kultuurikomisjoni soov rajada Estonia teatri juurdeehitus riigi eriplaneeringuga.

"See näitab ilmselgelt, et inimesed, kes neid otsuseid teevad, ei jaga Eesti vabariigi seadusandlust. Tegelikult tehakse otsuseid, mis on seadusega vastuolus. Riigi eriplaneering, nagu sõna ütlebki, peab olema väga-väga põhjendatud, see ei saa ühe hoone juurdeehitus," rõhutas ta.

Samuti tõi ta välja juurdeehitust puudutava riigikogu otsuse. "See maa ei kuulu Estoniale, riigikogu otsus võõrale maale juurdeehitus teha, see ei ole õigusriigile kohane. See on olnud liidu ärritus," selgitas Mänd ning lisas, et disaini osas ei ole arhitektide liit Estoniat puudutavates diskussioonides sõna võtnud.

"Eks see ruumiprogramm on natukene üle paisutatud seal. Öeldakse küll, et teeme avaliku võistluse, aga kui see ruumiprogramm on nii täis topitud, et see kast ongi kõik, mis sa seal teha saad, siis see ei võib-olla päris see eesmärk," nentis ta.

Eestlaste arhitektuurialane haridus jätab soovida

Arhitektide liidu president nentis, et eestlaste arhitektuurialane haridus ei ole kiita. "Kui ma lähen tänavale ja palun nimetada viis kaasaegset kirjanikku, näitlejat või muusikut, siis nad oskavad nimetada, aga kui ma ütlen, et nimeta mulle viis kaasaegset arhitekti, kunstnikku või disainerit, siis nad jäävad jänni. Meil on ühiskondlik arusaam teatud valdkondade poole kaldu. Ma ei halvusta neid valdkondi, see on kuidagi nõukogude perioodist pärit taak, mis on üle kandunud," tõdes ta ning nentis, et arvatavasti pole ka arhitektide liit senimaani oma populaarsuse kasvatamiseks piisavalt teinud. Selle kallal liit nüüd töötabki.

"Me oleme just alustamas laiemat projekti Eesti arhitektuuri tutvustamiseks, sest Eesti arhitektuuri tase on tegelikult üllatavalt hea. See tuleb võib-olla paljudele inimestele üllatusena, aga meil ei ole Läänemere regioonis mitte midagi häbeneda. Jah, linnaplaneerimise osas on küll probleeme, selles osas oleme

maha jäänud, aga kui võtta üksikhooned, siis pigem on hästi," rõõmustas ta.

Samal ajal kui Põhjamaade inimesed on väga arhitektuuriteadlikud, ei osata Männi hinnangul Eestis teatud ajastute loomingut hinnata. "Eestis on lähiminekü arhitektuuri suhtumine väga kurb ja masendav. Meil on tegelikult maailma mõistes väga unikaalseid ja ägedaid asju," rõhutas ta ning tõi välja Tallinnas asuva projekteerijate maja. "See maja on räämas ja siis tundub kõigile, et ju siis on halb. Projekteerijate maja on tegelikult üks unikaalsemaid ja ägedamaid maju 1970. aastate lõpuperioodist."

Mänd rõhutas, et hoone säilimise eest vastutab eelkõige omanik, mitte muinsuskaitseamet. "Me tuleme 1990. aastate perioodist, kus tundus, et kõik on lubatud, kõigil on õigused ja vabadused, aga unustati ära, et sellega kaasnevad ka kohustused. See on see raskus, millega meie ühiskond siamaani maadleb, et saada aru, et tegelikult mul on ühiskonna ees ka kohustused. Kui ma oman hoonet, siis see ei ole ainult minu, vaid ka ühiskonna oma," sõnas ta ning tõi näiteks mõisad, mis sadade aastate jooksul omanikke vahetanud on.

"Ehk siis kui me oleme omanikud, siis me oleme omanikud ainult ühes ajahetkes. Me peame tagama, et see säilib ühiskonnale ja on ka järgmistele põlvetele olemas. See ei ole see, mille ma endaga hauda kaasa viin," pani ta südamele.

Toimetaja:

Karmen Rebane

Allikas:

"Delta", intervjueris Aleksander Metsamärt